

VARA KOMMUN

MILJÖN I VARA KOMMUN

TILLSTÅND OCH UTVECKLING

Reviderad maj 2020
På uppdrag av Vara kommun

Innehållsförteckning

Inledning	2
Klimat.....	3
Energi.....	8
Trafik.....	13
Luft	19
Natur.....	22
Vatten.....	27
Avfall och återvinning	30
Skadliga ämnen.....	33
Företag och verksamheter	39

Inledning

Denna rapport beskriver miljötillståndet i Vara kommun med syfte att ge en bred redovisning av utvecklingen i kommunen. I rapporten redovisas miljötillståndet kopplat till klimat, energi, trafik, luft, natur, vatten, skadliga ämnen, avfall samt företag och verksamheter.

Rapporten innehåller 32 nyckeltal som har valts ut med utgångspunkt från nationella miljömål, miljökvalitetsnormer eller gränsvärden samt för att ge en så bred bild av miljöutvecklingen som möjligt. För var och en av nyckeltalen finns en analys där nyckeltalet beskrivs och kommenteras. Underlag till rapporten har hämtats från nationella databaser, miljörapporter, rapporter från olika myndigheter och organisationer samt genom kontakter med kommunens tjänstemän. Datakällorna anges vid varje nyckeltal.

Syftet är att rapporten ska fungera som ett grundläggande kunskapsunderlag för kommunens fortsatta miljöarbete. Rapporten vänder sig till alla som vill veta mer om miljötillståndet i Vara kommun.

Bakgrund

Miljöbarometern AB har fått i uppdrag av Vara kommun att ta fram en nulägesbild över miljötillståndet. Tillsammans med kommunen valdes drygt 30 lämpliga nyckeltal inom miljöområdet och utifrån dessa redovisas miljöutvecklingen i Vara. Utgångspunkt vid valet av nyckeltal är att de ska vara relevanta och intressanta, gärna kopplade till nationella eller lokala mål och att det ska finnas god datatillgång.

Datainsamling och analys har genomförts av Miljöbarometern AB på uppdrag av Vara kommun.

Miljöbarometern AB hjälper kommuner med datainsamling, beräkningar, analyser och webbaserad redovisning. Målet är att skapa tydliga och transparenta redovisningar tillgängliga för anställda och beslutsfattare såväl som kommuninvånare och andra intresserade.

Klimat

År 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser och år 2020 ska utsläppen ha minskat med 40 procent jämfört 1990. De totala växthusgasutsläppen i Vara kommun har minskat med 18 procent sedan 1990. Utsläppsminskningen följer inte den minskningstakt som krävs om kommunen ska följa det nationella målet. Jordbruk och transporter är de sektorer som står för de största utsläppen i kommunen.

Hur stora utsläppen är på individnivå beror på hur vi bor, hur vi reser, våra matvanor samt vår konsumtion av andra varor och tjänster.

De ökade växthusgasutsläppen globalt orsakar klimatförändringar med ökad medeltemperatur och mer nederbörd i Sverige. I Vara har medeltemperaturen ökat och har de senaste åren legat omkring två grader högre än normalt. Årsnederbörden har ökat något, med större variationer mellan åren.

Relaterade nationella mål

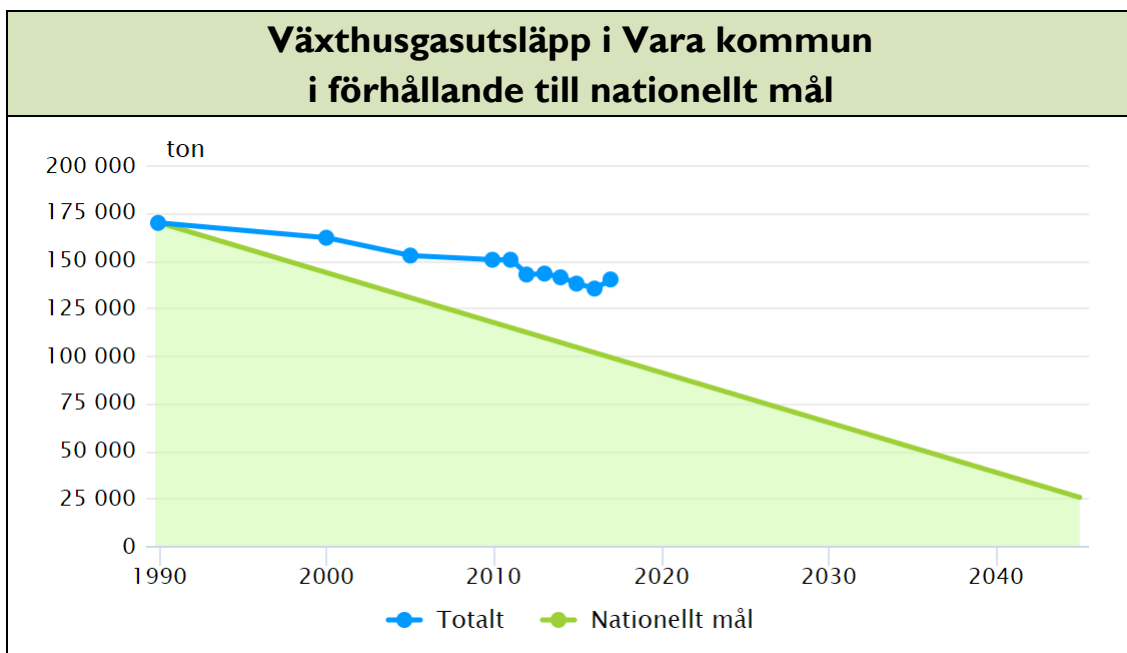

Begränsad klimatpåverkan

Relaterade globala mål

13. Bekämpa klimatförändringarna

Senaste mätvärde: 139 916 ton. Datakälla: Nationella emissionsdatabasen

Nyckeltalet visar de växthusgasutsläpp som sker inom kommunens gränser. Utsläpp orsakat av konsumtion där utsläpp sker utanför kommunen ingår inte.

Utsläppen i Vara visas i förhållande till det nationella målet, att år 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp. Utsläppen inom riket ska vara minst 85 procent lägre jämfört med 1990, resten får tillgodoräknas genom koldioxidlagring och andra kompletterande åtgärder.

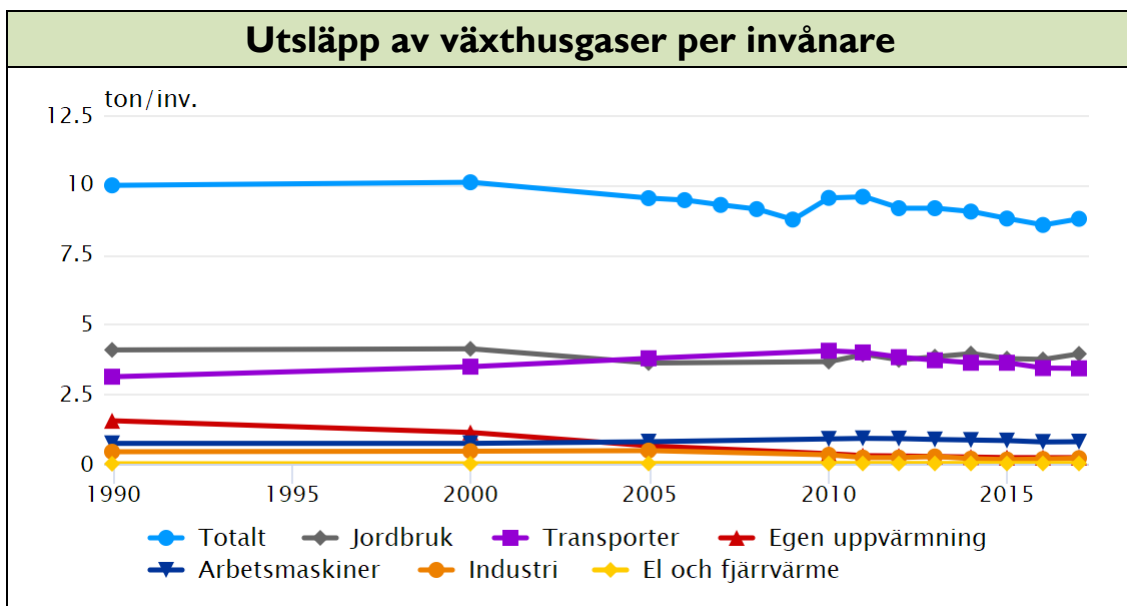
Växthusgasutsläppen har sedan 1990 minskat med 18 procent. Utsläppsminskningen följer inte den minskningstakt som krävs om kommunen ska följa det nationella målet. Fram till 2020 ska utsläppen i riket ha minskat med 40 procent jämfört med 1990.

Data till denna statistik hämtas från nationella emissionsdatabasen, undersökningar som primärt är avsedda för riksnivå. För enskilda kommuner är statistiken därför mer osäker.

Nationellt mål

Utsläppen för Sverige år 2020 bör vara 40 procent lägre än utsläppen år 1990 och gäller för de verksamheter som inte omfattas av EU:s system för handel med utsläppsrätter.

Det långsiktiga målet är att senast år 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären. ([Etappmål](#), [Begränsad klimatpåverkan](#))

Senaste mätvärde: 8,8 ton per invånare. Datakälla: Nationella emissionsdatabasen

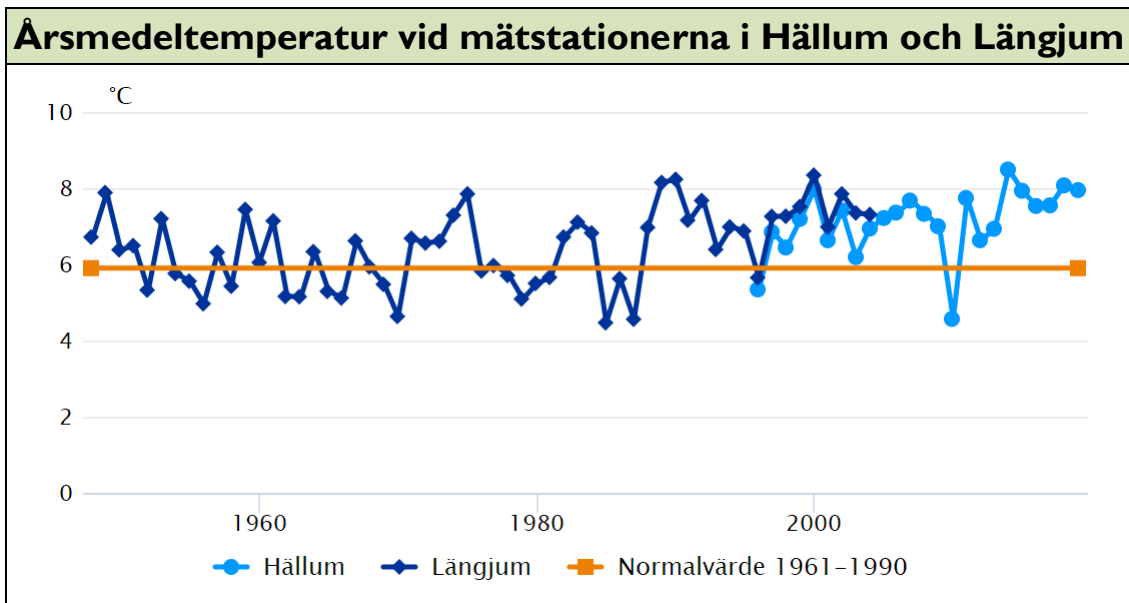
Nyckeltalet visar de växthusgasutsläpp som sker inom kommunens gränser. Utsläpp orsakat av konsumtion där utsläpp sker utanför kommunen ingår inte.

Växthusgasutsläppen per invånare har minskat med 12 procent sedan 1990 och är nu 8,8 ton. I riket är utsläppen per invånare 5,2 ton och i Västra Götaland 8,7 ton. Jämfört med kommungruppen, pendlingskommun till mindre tätort, ligger Varas utsläpp under medel (9,4 ton/invånare).

De sektorer i kommunen som står för de största utsläppen är jordbruk och transporter, dessa sektorer ligger över snittet i riket. Inom transporter är det personbilarna som står för en majoritet av utsläppen (nästan 60 procent), därefter tunga lastbilar. Kommunen genomkorsas av två stora vägar, E20 och riksväg 47, vilket bidrar till utsläppen inom kommunen.

De sektorer där kommunens utsläpp ligger under snittet i riket är el och fjärrvärme samt industri. Sektorerna som har haft den största procentuella minskningen sedan 1990 är egen uppvärmning, därefter industri. Utsläppen från transporter och arbetsmaskiner har istället ökat sedan 1990 (med drygt 15 respektive 10 procent per invånare). Ökningen skedde fram till 2010 respektive 2011 för arbetsmaskiner och har därefter minskat.

Data till denna statistik hämtas från nationella emissionsdatabasen, undersökningar som primärt är avsedda för riksnivå. För enskilda kommuner är statistiken därför mer osäker.

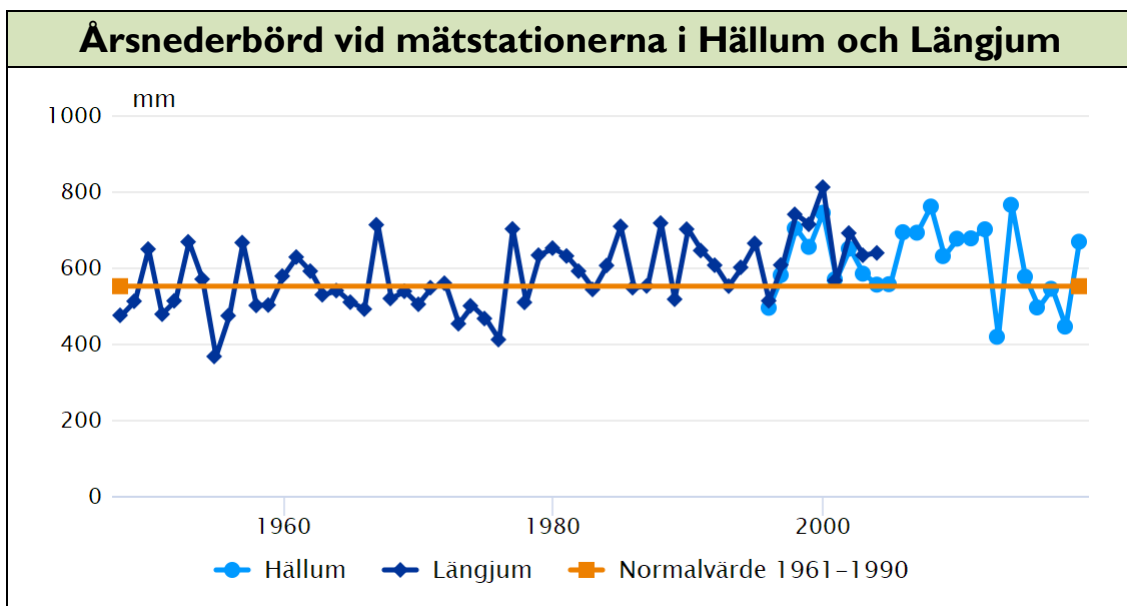

Datakälla: SMHI

Nyckeltalet visar medeltemperaturen för två av SMHI:s mätstationer i Vara. Hällum är fortfarande i drift men har endast data från och med 1996. Längjum har en längre tidserie men sattes ur drift 2005. Normalvärdet är ett medelvärde för referensperioden 1961–1990. Diagrammet visar normalvärdet för Hällum, 5,9 grader. Normalvärdet för Längjum är något högre, 6,2 grader.

Medeltemperaturen i Vara visar på ganska stora årsvariationer. Fram till och med 1987 varierar medeltemperaturen kring normalvärdet. Därefter har medeltemperaturen stigit och ligger i snitt en grad över normalvärdet. De senaste åren ligger medeltemperaturen två grader högre än normalt. Sedan 1996 har årsmedel endast legat under normalvärdet två gånger. De två år med högst medeltemperatur är 2014 och därefter 2000.

Med ökade klimatförändringar beräknas medeltemperaturen öka globalt och i Sverige. SMHI har beräknat att medeltemperaturen i Västra Götaland kommer öka mellan 3–5 grader till slutet av seklet.

Datakälla: SMHI

Nyckeltalet visar årsnederbörden vid SMHI:s mätstationer i Hällum och Längjum. Normalvärdet är ett medelvärde för referensperioden 1961-1990. I diagrammet visas normalvärdet för Hällum, 551 mm. Normalvärdet för Längjum är något högre, 588 mm.

I Längjum har årsnederbörden som medel legat under normalvärdet fram till och med 1976 men från och med 1977-2004 ligger årsnederbörden i snitt över normalvärdet. För mätstationen i Hällum har årsnederbörden sedan 1996 varit som medel 67 mm över normalvärdet. Dock har årsnederbörden sedan 2013 legat något lägre och har fyra år varit torrare än normalt. De år med högsta årsnederbörden under hela mätperioden uppmättes åren 2000, 2014 och 2008.

Klimatförändringarna beräknas innebära ökad nederbörd i Sverige. SMHI beräknar att årsmedelnederbörden kommer att öka med 10–25 procent i Västra Götaland till slutet av seklet. Nederbörden ökar mest under vintern och enligt de klimatanalyser utifrån ökande växthusgasutsläpp kan nederbörden under vinterperioden öka med 40 procent till slutet av seklet. Detta gäller dock sydvästra delen av länet, Vara ligger i den del av länet men minst ökade nederbördsmängder.

Energi

Att minska vår energianvändning och gå mot mer förnybart är en förutsättning för att minska vår klimatpåverkan. Energianvändningen per invånare har minskat marginellt i Vara kommun. El och icke förnybara bränslen står för största andelarna av den totala energianvändningen. Den fjärrvärme som finns i Vara är dock helt förnybar. Elproduktionen från vindkraftverk låg 2018 på samma nivå som Varas totala slutanvändning av el och på två år har antal nätanslutna solcellsanläggningar fördubblats.

Relaterade nationella mål

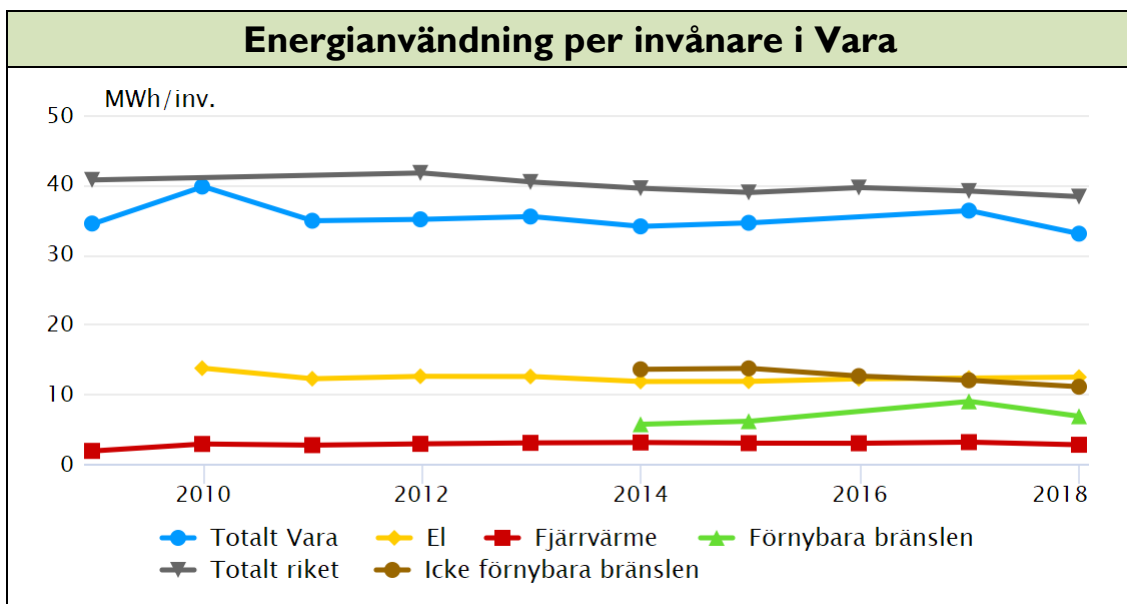

God bebyggd miljö

Relaterade globala mål

7. Hållbar energi för alla

Senaste mätvärde: 33 MWh/invånare. Datakälla: Energimyndigheten och SCB via Kolada

Nyckeltalet visar slutanvändning av energi per invånare inom Varas geografiska område.

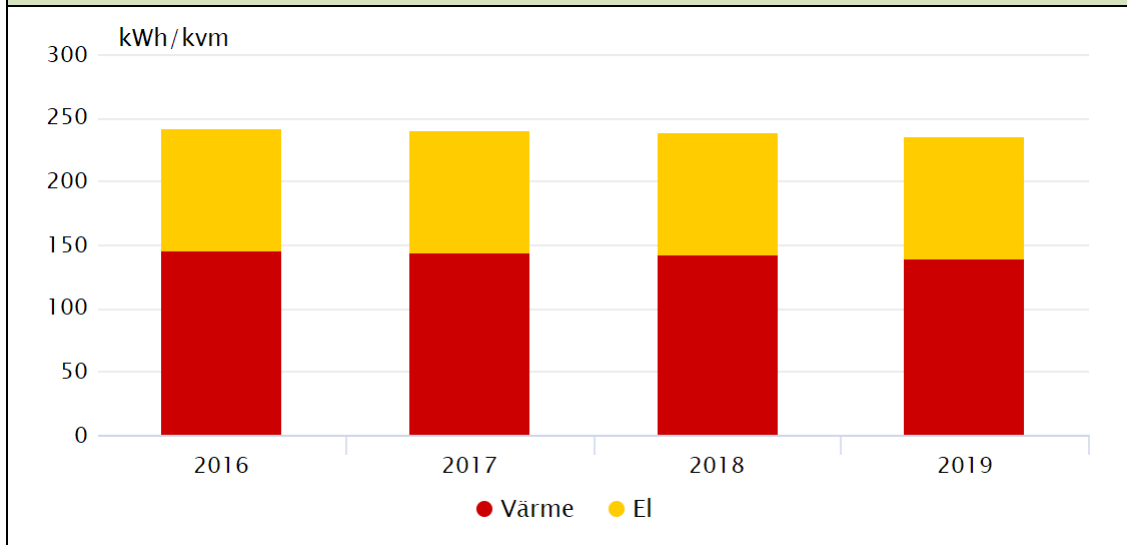
Energianvändningen har minskat marginellt sedan 2009 och ligger nu på 33 MWh per invånare. El och icke förnybara bränslen är de energislag som står för största andelen av energianvändningen. En majoritet av de icke förnybara bränslena är bränslen inom transporter. Andelen fjärrvärme och förnybara bränslen har ökat något. Fjärrvärmens andel har ökat från fem till åtta procent sedan 2009. Uppgifter på förnybara bränslen finns endast från och med 2014 och har ökat från 17 till 21 procent av den totala energianvändningen. Under samma år har andelen fossila bränslen minskat från 40 till 33 procent av den totala energianvändningen. Tar man bort el från den totala slutanvändningen står förnybara bränslen och fjärrvärmens för 46 procent av energianvändningen.

Vara har lägre energiförbrukning än medel för riket (38 MWh/invånare) och medel för länet (samma nivå som riket).

Nationella mål:

- Energianvändningen ska, genom minskad energiintensitet, vara 20 procent effektivare år 2020 jämfört med 2008 och 50 procent effektivare 2030 jämfört med 2005. ([Sveriges energimål](#))
- Andelen förnybar energi ska år 2020 vara minst 50 procent av den totala energianvändningen. ([Sveriges energimål](#))

Total inköpt energi i kommunal verksamhet, per kvadratmeter

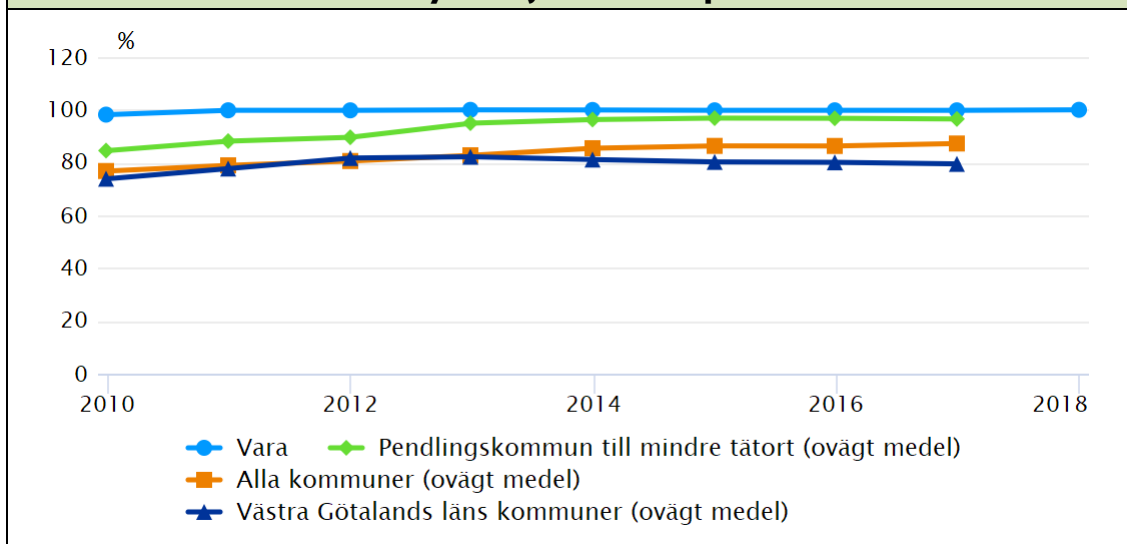

Senaste mätvärde: 235 kWh/kvm. Datakälla: Vara kommun

Den totala energianvändningen i kommunens verksamheter är 235 kWh/kvm, vilket är en marginell minskning sedan 2016 på tre procent. Minskningen kommer ifrån värme som har minskat med fem procent.

Fjärrvärmen i Levene och Kvänum är inte med här samt ej heller två små elabonnemang.

Andel förnybar fjärrvärmeproduktion

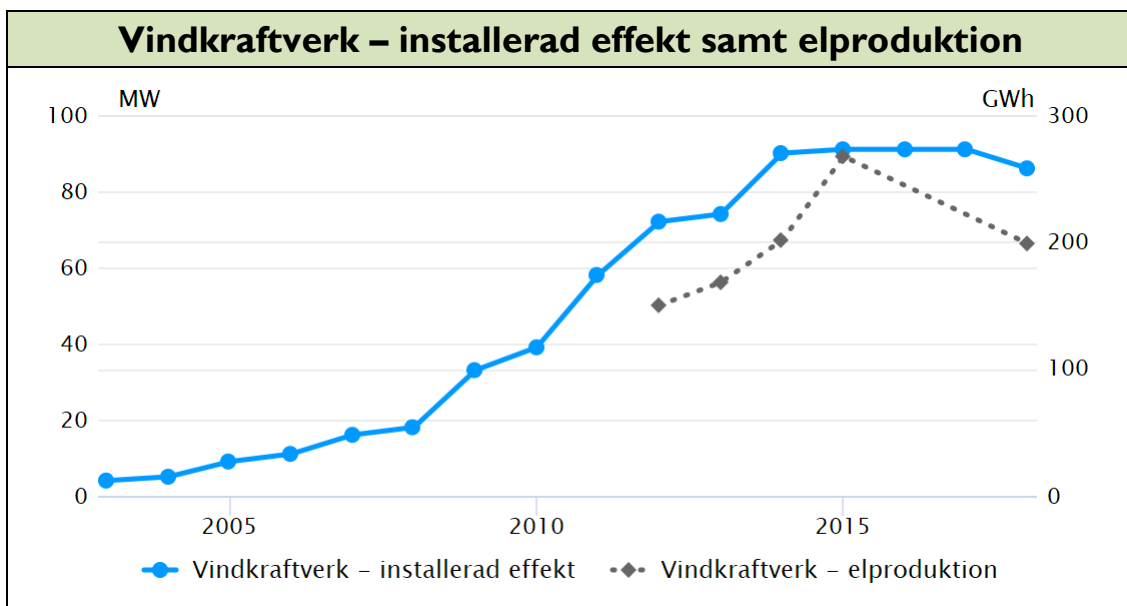

Senaste mätvärde: 100 %. Datakälla: Energimyndigheten och SCB via Kolada

Nyckeltalet visar andel förnybar fjärrvärmeproduktion inom kommunens gränser.

All fjärrvärme i Vara är förnybar. Fjärrvärmen produceras av biobränslen som levereras från kommunens närområde. Andelen förnybart i fjärrvärmen i Vara är bättre jämfört med både medel för alla kommuner i riket, länet och kommungruppen.

Nyckeltalet ovan redovisar ovägt medel vilket innebär att alla kommuner väger lika tungt, inget hänsyn har tagits till antal invånare i respektive kommun.

Senaste mätvärde: 86 MW samt 199 GWh. Datakälla: Energimyndigheten och SCB

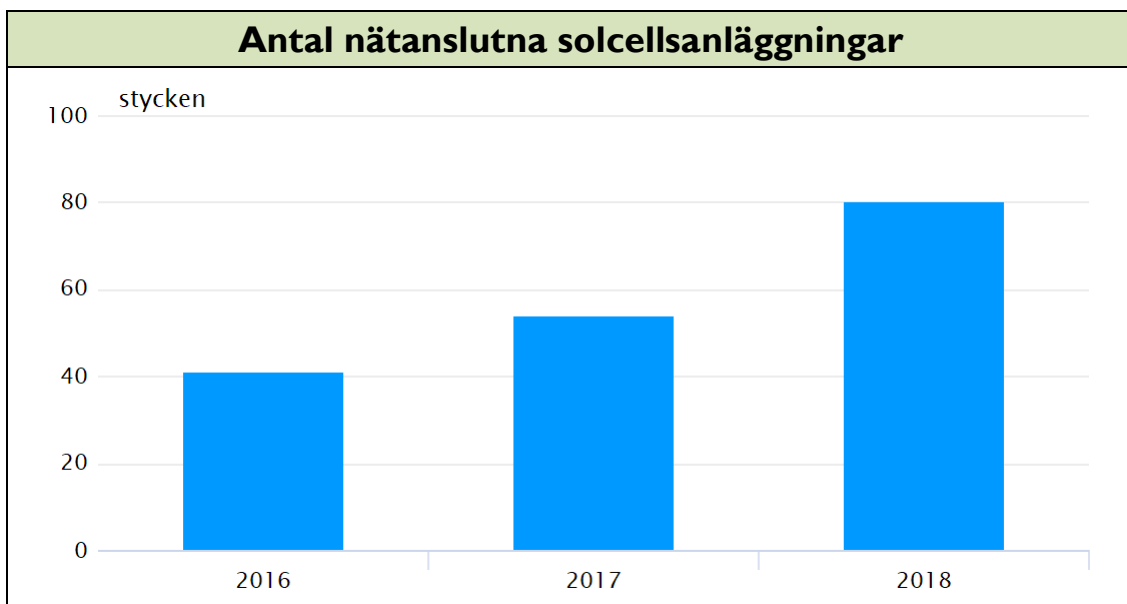
Här jämförs installerad effekt tillsammans med elproduktion från vindkraftverk i Vara kommun.

Det finns 55 vindkraftverk i Vara kommun. Den installerade effekten har ökat kraftigt sedan 2003 men har de senaste åren stannat av och år 2018 minskade den installerade effekten till 86 MW. Utbyggnaden av vindkraft försvåras av att försvaret har utökat stoppområden för vindkraftverk, dessa täcker nu nästan hela Vara kommun.

Elproduktionen från vindkraft var 199 GWh 2018, vilket är lite mer än kommunens totala slutanvändning av el.

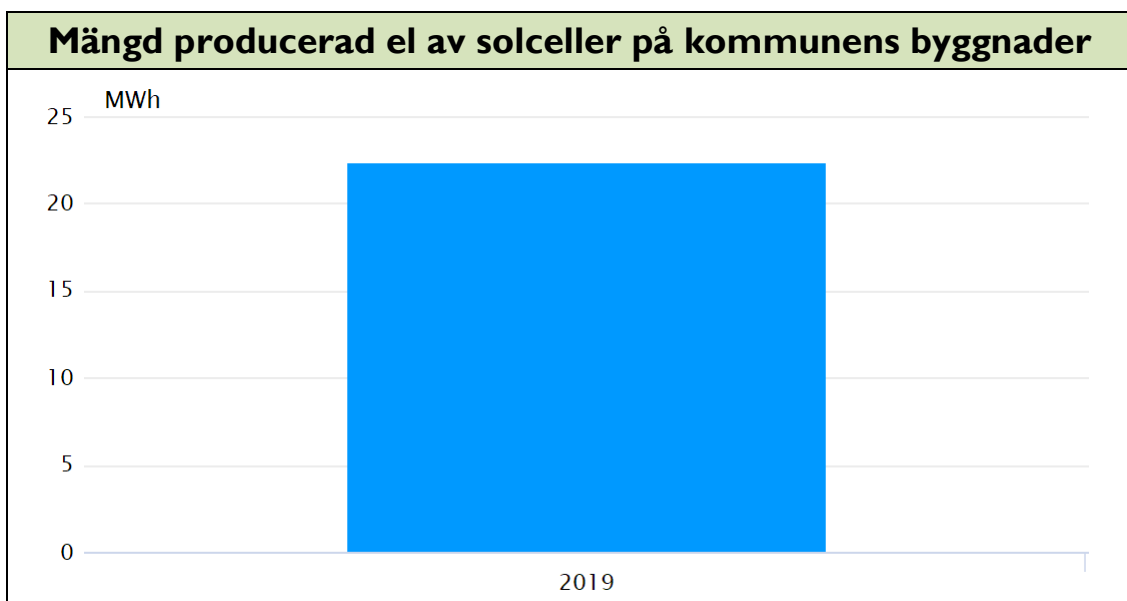
Nationellt mål:

Elproduktionen ska år 2040 vara 100 procent förnybar (men det är inte ett stoppdatum som förbjuder kärnkraft) ([Sveriges energipolitik](#))

Senaste mätvärde: 80 stycken. Datakälla: Energimyndigheten

På två år har antal nätanslutna solcellsanläggningar nästan fördubblats och i slutet av 2018 fanns det 80 solcellsanläggningar med en total installerad effekt på drygt 1 MW.

Senaste mätvärde: 22 MWh. Datakälla: Vara kommun

På kommunala byggnader finns en solcellsanläggning, förskolan Torsgårdsskolan, som producerade drygt 22 MWh el förra året. Solcellsanläggningen är på 220 m² och driftsattes våren 2019.

Trafik

För att vi ska klara den klimatomställning som krävs behöver vi minska de fossila transporterna genom att öka andelen förnybara bränslen samt åka mer kollektivt och cykla mer. I Vara kommun är körsträckan per invånare högre jämfört med både riket, länet och kommungruppen. Andel personbilar som kan drivas av förnybara bränslen är lägre jämfört med riket både när det gäller för den geografiska kommunen samt kommunorganisationen. Andelen medborgare som är nöjda med kollektivtrafiken är låg.

Relaterade nationella mål

God bebyggd miljö

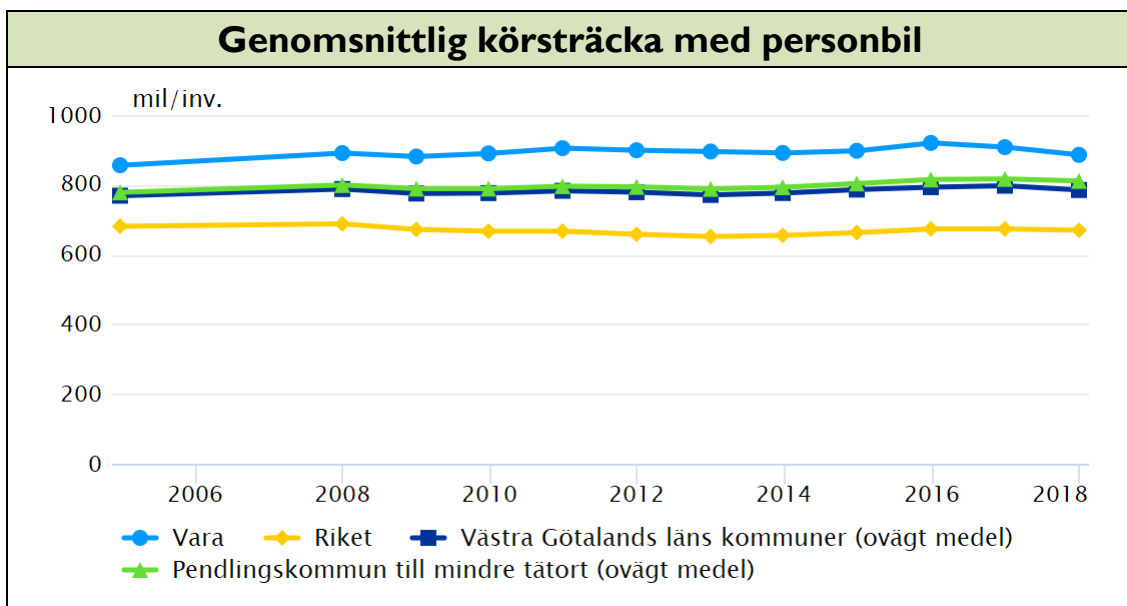
Relaterade globala mål

9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

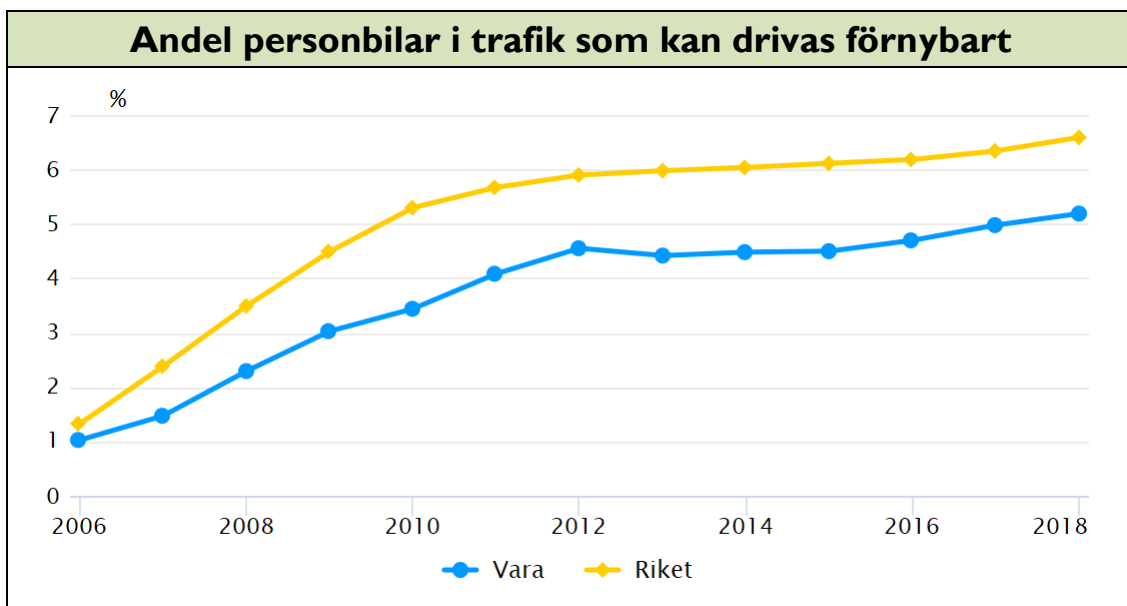
11. Hållbara städer och samhällen

Senaste mätvärde: 886 mil/invånare. Datakälla: Trafikanalys via Kolada

Nyckeltalet visar total körsträcka med personbilar registrerade i kommunen per invånare. Körsträckan inkluderar resor såväl inom som utanför kommungränsen. Nyckeltalet visar bilar registrerade på såväl juridiska som fysiska personer.

Körsträckan per invånare i Vara kommun är högre än både riket, länet och kommungruppen. År 2018 låg den på 886 mil per invånare. Sedan 2005 har det varit en svag uppåtgående trend, men de två senaste åren har körsträckan minskat.

Senaste mätvärde: 5,2 %. Datakälla: 2030.miljobarometern.se

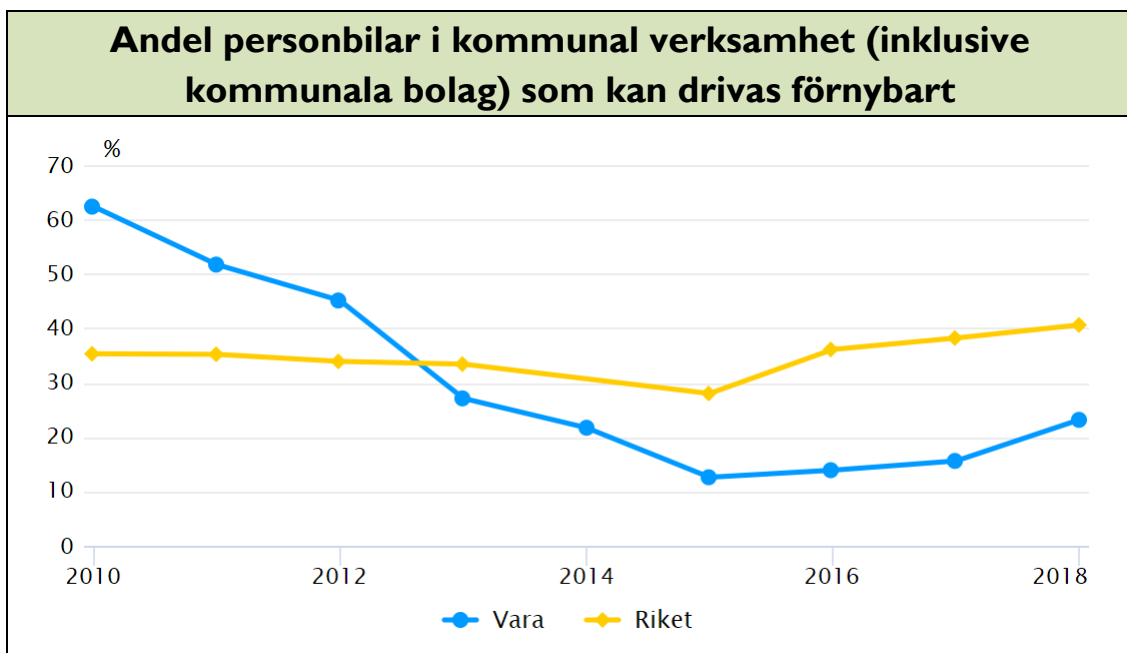
De fordon som klassas som fossiloberoende är de som drivs på etanol (E85/ED95), biogas och el.¹ Laddhybrider räknas som fossiloberoende, men ej elhybrider utan laddmöjlighet. Dieslbilar som kan köras på HVO räknas ej som fossiloberoende.

Andelen fossiloberoende personbilar ökar kontinuerligt och ligger nu på 5,2 procent. Medel i riket ligger dock på 6,6 procent. Tittar man på hur det ser ut för nyregistrerade bilar låg andelen 2018 på 4,6 procent i Vara.

Nationellt mål:

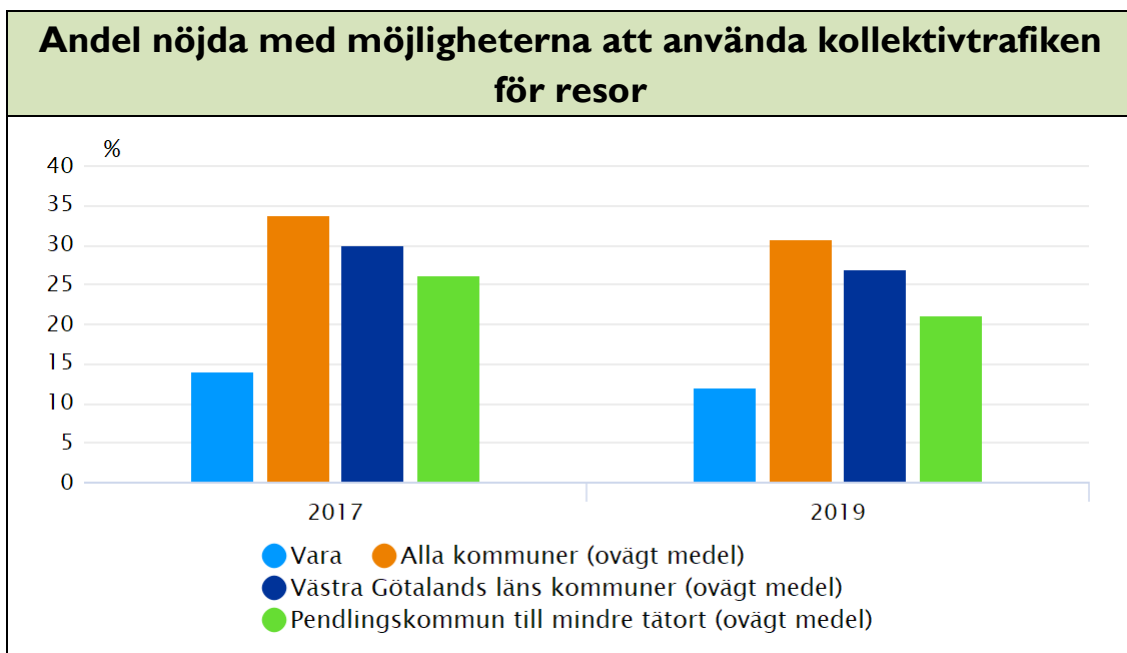
Växthusgasutsläpp från inrikes transporter ska minska med minst 70 procent senast år 2030 jämfört med år 2010. ([Etappmål](#), [Begränsad klimatpåverkan](#))

¹ <https://2030.miljobarometern.se/kommun/helhet/bilen/andel-fossiloberoende-fordon-i-trafik-b1c-kh/>

Senaste mätvärde: 23 %. Datakälla: 2030.miljobarometern.se

Andelen fossiloberoende personbilar i den kommunala verksamheten minskade mellan 2010–2015 men har därefter börjat öka och ligger nu på 23 procent. Jämfört med riket är andelen lägre där medel ligger på 41 procent.

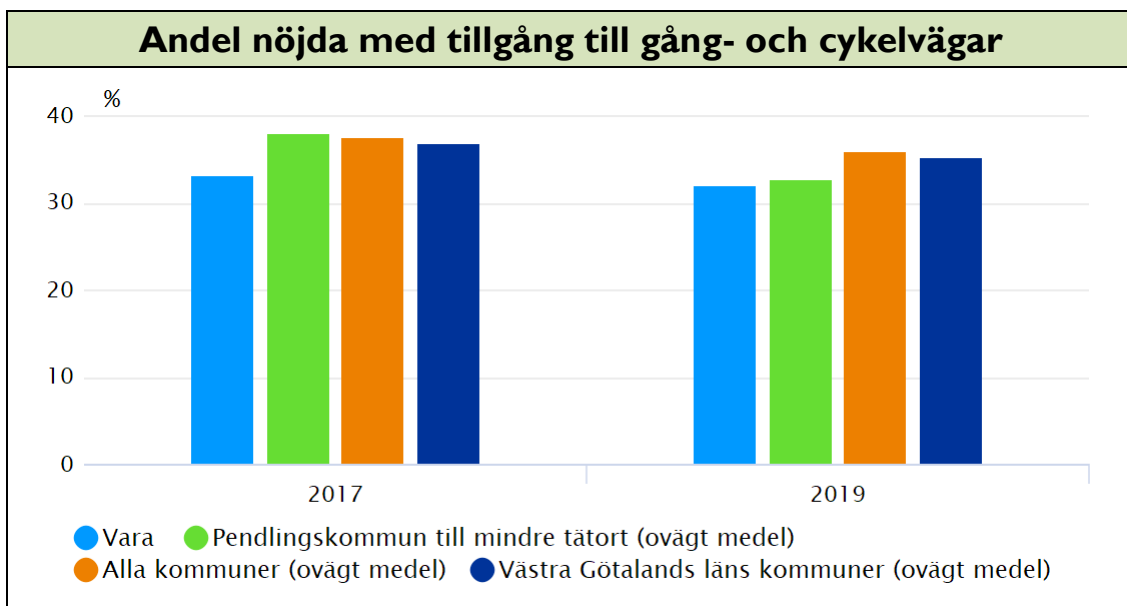

Senaste mätvärde: 12 %. Datakälla: SCB:s medborgarundersökningar

Andel invånare som är nöjda med möjligheterna att använda kollektivtrafiken har minskat något sedan 2017 och ligger nu på 12 procent. Vara ligger långt under medel för alla kommuner i riket, länet och kommungruppen.

Nationellt mål:

Andelen persontransporter med kollektivtrafik, cykel och gång i Sverige ska vara minst 25 procent år 2025, uttryckt i personkilometer, i riktning mot att på sikt fördubbla andelen för gång-, cykel- och kollektivtrafik. ([Etappmål, Hållbar stadsutveckling](#))

Senaste mätvärde: 32 %. Datakälla: SCB:s medborgarundersökningar

Andel nöjda invånare med tillgången till gång- och cykelvägar ligger på 32 procent vilket är ungefär detsamma som 2017. Jämfört med kommungruppen ligger Vara på nästan samma nivå men sämre jämfört med medel för alla kommuner i riket och länet.

Luft

Luft i Väst mäter och beräknar luftkvaliteten i Västra Götaland. Vara har överlag god luftkvalitet och luften bedöms inte överskrida några miljökvalitetsnormer.

I Vara finns två stora vägar, E20 samt riksväg 47, som orsakar utsläpp inom kommunen. Däremot finns inga betydande punktkällor.

Årsmedelhalten av kvävedioxid ligger med god marginal under både miljökvalitetsnorm och nationellt miljömål. Utsläppen har haft en genomgående nedåtgående trend under åren. Utöver trafiken är bostäders uppvärmning en betydande utsläppskälla som omfattar förbränning i braskaminer, öppna spisar och pannor. Denna utsläppskälla står för största andelen av utsläpp av små partiklar (PM2.5).

Relaterade nationella mål

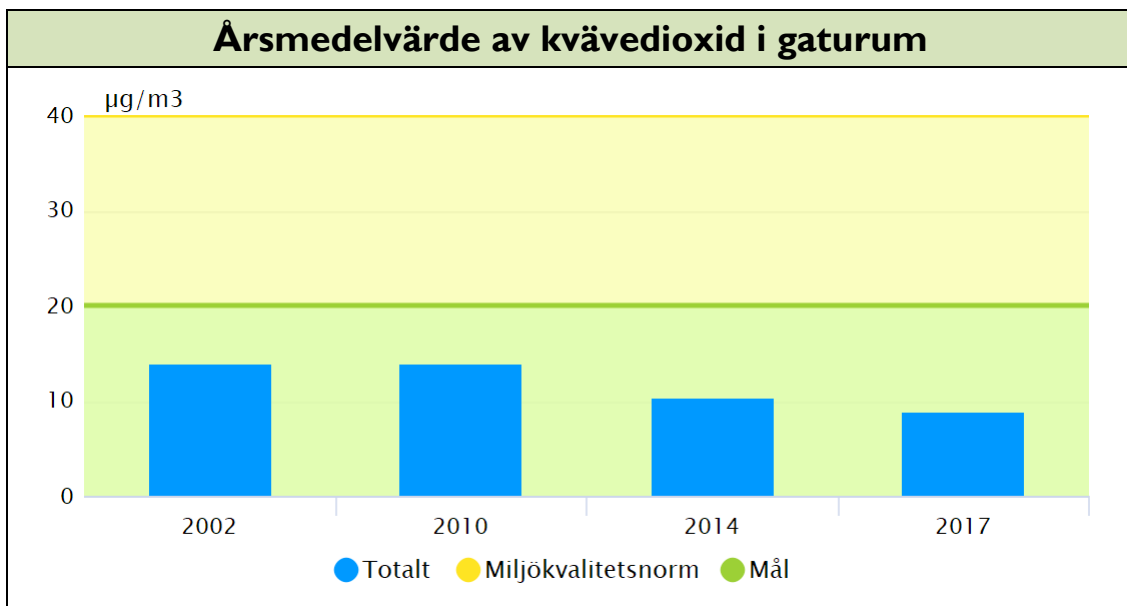

Frisk luft

Relaterade globala mål

11. Hållbara städer och samhällen

Senaste mätvärde: 9 µg/m³. Datakälla: Luft i Väst

Kvävedioxidhalten har minskat i Vara kommun och låg 2017 på knappt 9 µg/m³ vilket är långt under både miljökvalitetsnorm och nationellt miljömål. Generellt i Sverige beror minskningen av kvävedioxider på minskade utsläpp från transporter. I Vara finns två stora vägar, E20 samt riksväg 47, som orsakar utsläpp inom kommunen.

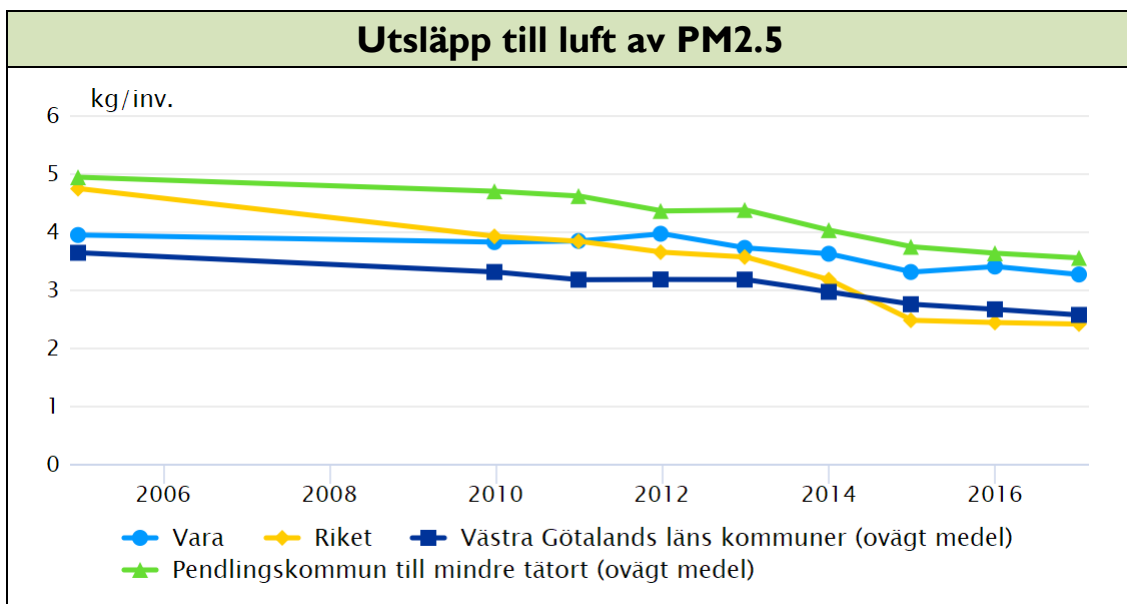
Utsläpp från kvävedioxid sker främst vid förbränningsprocesser. Biltrafiken är största källan men även energiproduktion, arbetsmaskiner och sjöfart bidrar. Kvävedioxid har negativa effekter på luftvägarna, såsom irritation samt nedsatt lungfunktion. Personer med astma är särskilt utsatta. Kväveoxider bidrar även till försurning och övergödning av mark, skog och vatten.

Nationella mål

Halten av kvävedioxid får inte överstiga 20 µg/m³ luft beräknat som ett årsmedelvärde.
([Målprecisering, Frisk luft](#))

Miljökvalitetsnorm

Halten av kvävedioxid får inte överstiga 40 µg/m³ luft beräknat som ett årsmedelvärde.
([Luftkvalitetsförordningen](#))

Senaste mätvärde: 3,3 kg/invånare. Datakälla: Nationella emissionsdatabasen via Kolada

Nyckeltalet visar totala emissioner av PM2.5, det vill säga partiklar mindre än 2,5 mikrometer, avseende utsläpp från samtliga sektorer inom det geografiska området.

Utsläpp av små partiklar i Vara låg 2017 på 3,3 kg per invånare, vilket är en minskning på 17 procent sedan 2005. Utsläppen kommer främst från bostäders uppvärmning, därefter jordbruk och transporter. Bostäders uppvärmning omfattar förbränning i braskaminer, öppna spisar och pannor.²

Jämfört med riket och länet är utsläppen av små partiklar högre i Vara men ligger under utsläppen i kommungruppen.

Partiklar upp till dessa storlekar bildas främst vid förbränning och genom att gaser från förbränningen kondenserar. Små partiklar bildas även från vägslitage, däck och bromsar.

Små partiklar har en liten massa, men är många till antalet och tillhör en av de luftföroreningar som ger störst hälsoproblem.

Data till denna statistik hämtas från nationella emissionsdatabasen, undersökningar som primärt är avsedda för riksnivå. För enskilda kommuner är statistiken därför mer osäker.

² Statistik bygger bland annat på [statistik från MSB](#) över antal eldstäder per kommun/räddningstjänstförbund. Hänsyn tas till antal bostäder anslutna till fjärrvärmenätet.

Natur

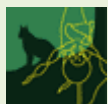

Landskapet i kommunen domineras av den platta Varaslätten men det finns också stora barrskogar och våtmarker i kommunens östra delar. Förutom det vackra odlingslandskapet kan man njuta av lummiga lövskogar, slätterängar samt åarna Lidan och Afsån som skär genom landskapet på sin väg mot Vänern.

I takt med att jordbruket har utvecklats har flera viktiga naturtyper och kulturlandskap blivit allt mer ovanliga. Där de finns kvar är det viktigt att de skyddas. Det finns fem naturreservat och flera biotopskyddsområden i kommunen motsvarande en procent av kommunens yta. Skogsstyrelsen har identifierat flera nyckelbiotoper i skogslandskapet som är viktiga att värna.

Tillgången till grönområden är god i kommunens två tätorter Vara och Vedum. Nästa alla invånare har nära till grönskan.

Relaterade nationella mål

Ett rikt växt- och djurliv

Levande skogar

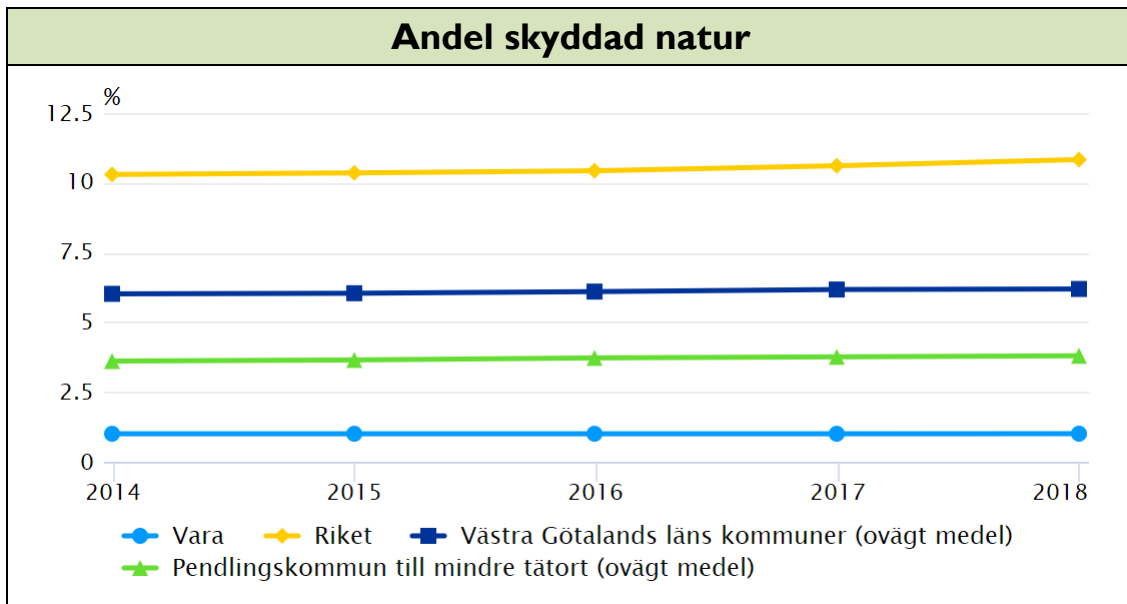

Myllrande våtmarker

Relaterade globala mål

15. Ekosystem och biologisk mångfald

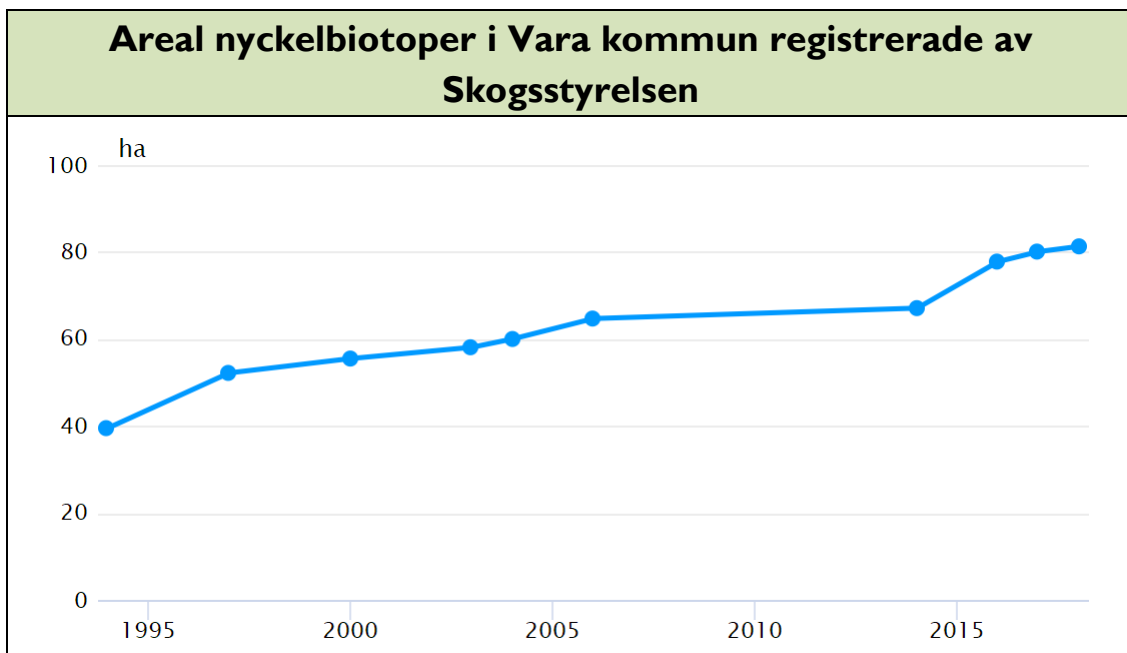
Senaste mätvärde: 1 %. Datakälla: SCB via Kolada

Nyckeltalet visar andel skyddad natur av kommunens yta. Med skyddad natur avses nationalpark, naturreservat, naturvårdsområde eller biotopskyddsområde.

Endast en procent av kommunen är skyddad, vilket är betydligt lägre jämfört riket, länet och kommungruppen. Totalt finns det fem naturreservat i kommunen på totalt 691 hektar samt 13 biotopskyddsområden på 13 hektar. Naturreservaten i kommunen är Ranahult, Skallstaden, Rössjö mosse, Löjtnantsholm och Levene äng.

Nationellt mål:

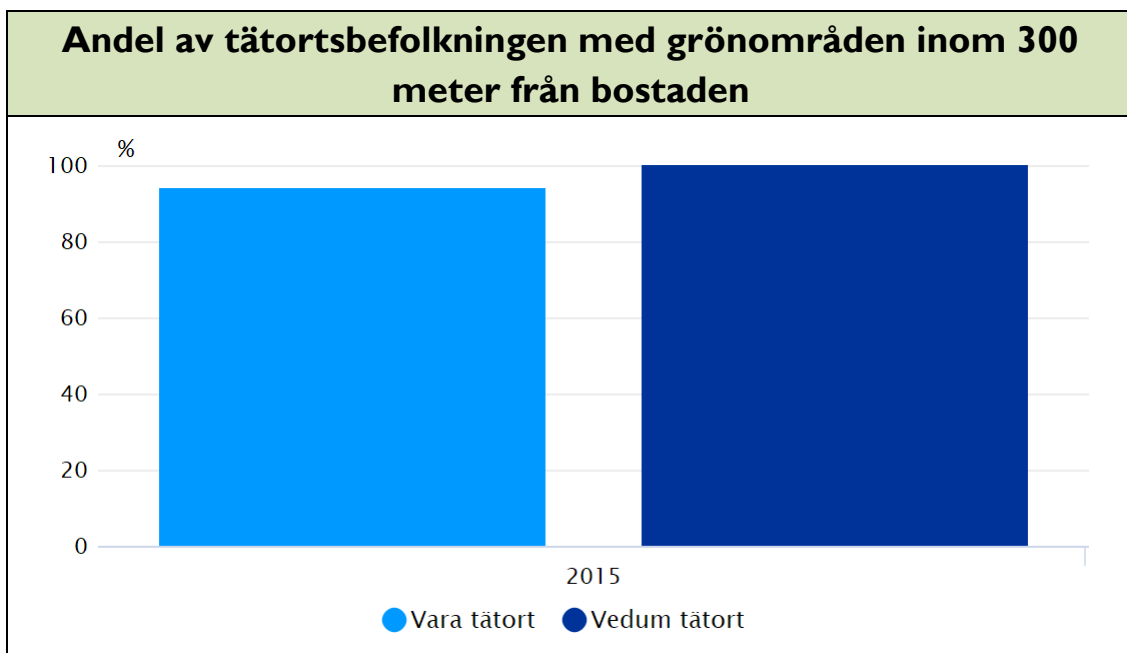
Etappmålet om skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden är att minst 20 procent av Sveriges land- och sötvattensområden samt tio procent av Sveriges marina områden senast år 2020 bidrar till att nå nationella och internationella mål för biologisk mångfald. ([Etappmål, Biologisk mångfald](#))

Senaste mätvärde: 81 ha. Datakälla: Skogsstyrelsen

Nyckeltalet visar den ackumulerade arealen nyckelbiotoper utifrån Skogsstyrelsens inventeringar i Vara kommun. I skogen finns områden som är extra viktiga för hotade arter. Dessa områden kallas för nyckelbiotoper. Skogsstyrelsens definition av nyckelbiotop är: "En livsmiljö där man finner eller kan förväntas finna rödlistade arter." Rödlistning innebär att artens framtida överlevnad är hotad. Att värna dessa nyckelbiotoper är en förutsättning för att bevara den biologiska mångfalden i skogen.

I slutet av 2018 hade 33 nyckelbiotoper identifierats i Vara kommun. Dessa motsvarar en total yta om 81 hektar. Biotoperna redovisas närmare i Skogsstyrelsens karttjänst [Skogens pärlor](#).

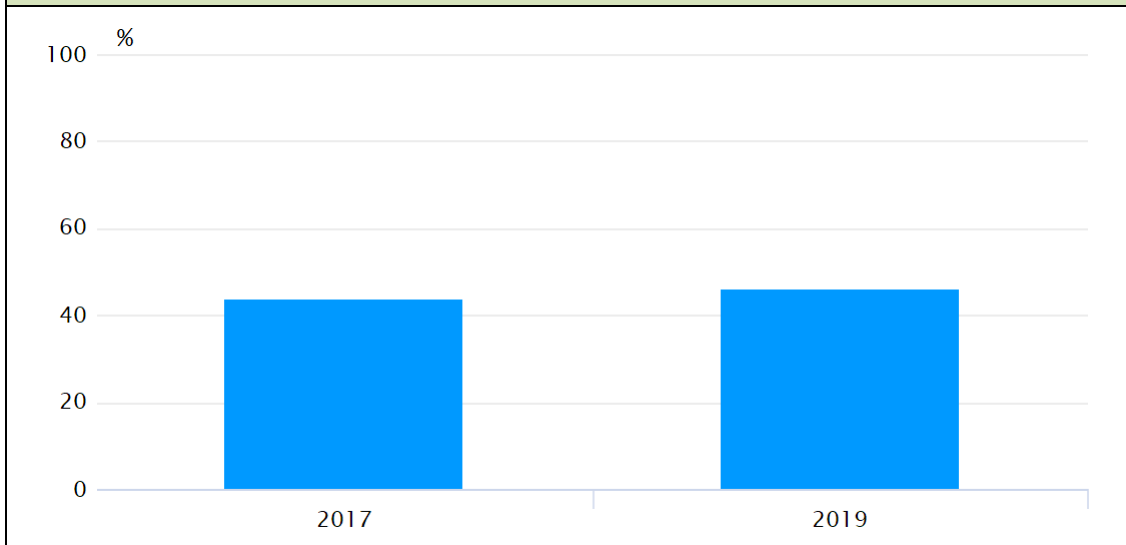
Senaste mätvärde: 94 respektive 100 %. Datakälla: SCB

Grönområde definieras som ett område av sammanhängande grönytor som uppgår till minst 0,5 hektar och som är allmänt tillgängligt. Avståndsberäkningen utgår från fågelavståndet och tar inte hänsyn till fysiska barriärer i form av vatten, större vägar och järnvägar.

94 procent av befolkningen i Vara tätort hade 2015 högst 300 meter till närmsta grönområde medan för befolkningen i Vedum tätort låg detta på 100 procent. Andel av befolkningen som har högst 200 meter till närmsta grönområde är 76 procent i Vara och 99 procent i Vedum. All befolkning i Vara tätort har som högst 500 meter till närmsta grönområde.

Nationellt mål:

Tätortsnära natur som är värdefull för friluftslivet, kulturmiljön och den biologiska mångfalden värnas och bibehålls samt är tillgänglig för människan. ([Målprecisering](#), [Ett rikt växt- och djurliv](#))

Andel nöjda med tillgången till parker, grönområden och natur

Senaste mätvärde: 46 %. Datakälla: SCB:s medborgarundersökning

Andel som har svarat 8–10 på en skala från 1–10 om hur nöjda de är med tillgången till parker, grönområden och natur.

46 procent av invånarna är nöjda med tillgången till grönområden. Detta är den tredje lägsta andelen av alla kommuner i Sverige. Jämför man detta nyckeltal med nyckeltalet ovan om andel av befolkningen i tätorterna Vara och Vedum som har som högst 300 meter till närmsta grönområde så är det en markant skillnad där andelen låg på 94 respektive 100 procent.

Vatten

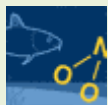

Alla större sjöar, vattendrag eller kustområden som är klassade som vattenförekomster ska ha god ekologisk status 2021, eller 2027 för dem som har fått tidsfrist. I Vara finns 15 vattendrag som klassas som vattenförekomster. Ingen av dessa uppnår god ekologisk status enligt vattenmyndighetens klassning, 13 har måttlig status, ett vattendrag har otillfredsställande och ett har dålig status. Den främsta anledningen till detta är att många av vattendragen är påverkade av övergödning vilket till stor del beror utsläpp från jordbruk och enskilda avlopp.

Relaterade nationella mål

Levande sjöar och vattendrag

Ingen övergödning

Bara naturlig försurning

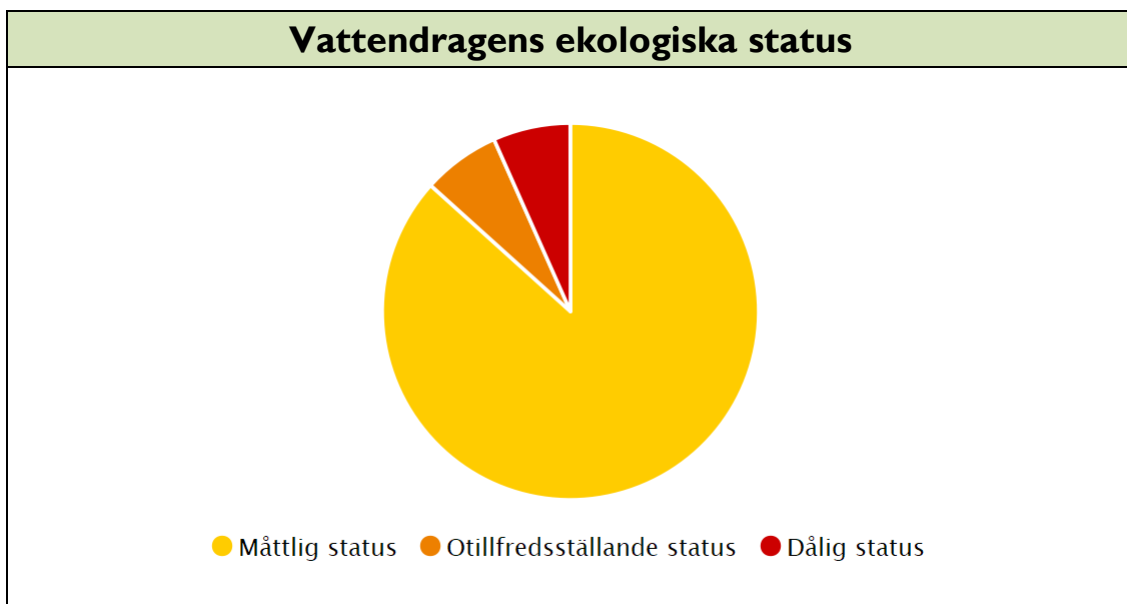
Relaterade globala mål

6. Rent vatten och sanitet för alla

15. Ekosystem och biologisk mångfald

Datakälla: VISS

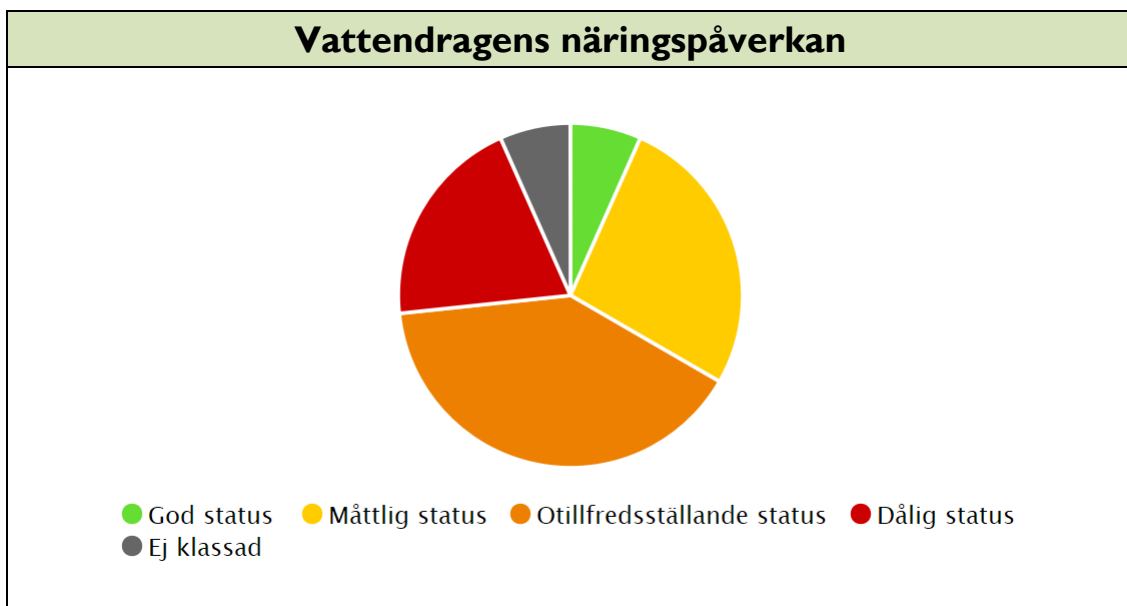
Vattenmyndigheten klassar den ekologiska statusen för större sjöar, vattendrag och kustvatten, så kallade vattenförekomster. I Vara kommun finns 15 vattendrag som definieras som vattenförekomster. Det är framför allt vattendragens biologiska egenskaper samt surhet och innehåll av näringsämnen som utvärderas vid bedömning av ekologisk status.

Ingen av kommunens vattendrag uppnår god ekologisk status, 13 vattendrag har måttlig status, medan ett har otillfredsställande (Getån) och ett har klassats som dålig status (Kämpegårdsån). Dålig status för Kämpegårdsån beror på att den är kraftigt påverkad av övergödning samt att stora delar av vattenförekomsten saknar naturliga livsmiljöer bland annat på grund av att delar av vattendraget har markavvattnats och saknar naturlig strandkant och åfåra. Getån är klassad som otillfredsställande på grund av övergödning och hydromorfologisk påverkan, vilket innebär att fiskens livsmiljö och dess vandringsmöjligheter är negativt påverkad.

Nationellt mål

Sjöar och vattendrag har minst god ekologisk status eller potential och god kemisk status i enlighet med förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.

([Målprecisering, Levande sjöar och vattendrag](#))

Datakälla: VISS

Nyckeltalet visar vattenmyndighetens bedömning av näringspåverkan i de 15 vattendrag i Vara kommun som definieras som vattenförekomster.

Alla 15 vattendrag utom Lidan – Odensberg till St Levene är påverkade av övergödning. Fyra vattendrag har måttlig status, sex stycken har otillfredsställande status medan tre har dålig status. De vattenförekomster som har dålig status avseende näringsämnen är Kämpegårdsån, Lannaån och Storebergsån – uppströms Almetorp. Orsaker till att vattendragen är påverkade av övergödning beror på jordbruket samt enskilda avlopp. I Vara kommun finns cirka 3 500 enskilda avloppsanläggningar.

Fosfor och kväve är de näringsämnen som ofta begränsar tillväxten av växtplankton och kan leda till övergödning. I sötvatten är oftast fosfor det begränsade ämnet.

Avfall och återvinning

Under de senaste åren har hushållens avfallsmängder minskat. Återvinningen är dock låg jämfört med andra kommuner och insamling av matavfall saknas ännu i kommunen. Det finns därmed en stor potential att öka återvinningen i kommunen.

Jordens resurser förbrukas allt snabbare. Vi behöver därför ställa om från en linjär ekonomi till en ekonomi som bygger på kretslopp – en cirkulär ekonomi. Strävan i en cirkulär ekonomi är att avfall inte ska uppstå utan ska ses som en råvara. Förändringar måste göras på flera områden. Det handlar om att skapa hållbara produkter med lång livslängd, designa produkter så att de lätt kan tas isär och återanvändas eller återvinnas, undvika miljöfarliga ämnen i produkter, använda förnyelsebar energi i produktion och transporter samt att dela, låna eller hyra snarare än att äga själv. I en cirkulär ekonomi krävs nya företags- och marknadsmodeller, nya finansieringsmetoder och nya sätt att omvandla avfall till resurser.

Relaterade nationella mål

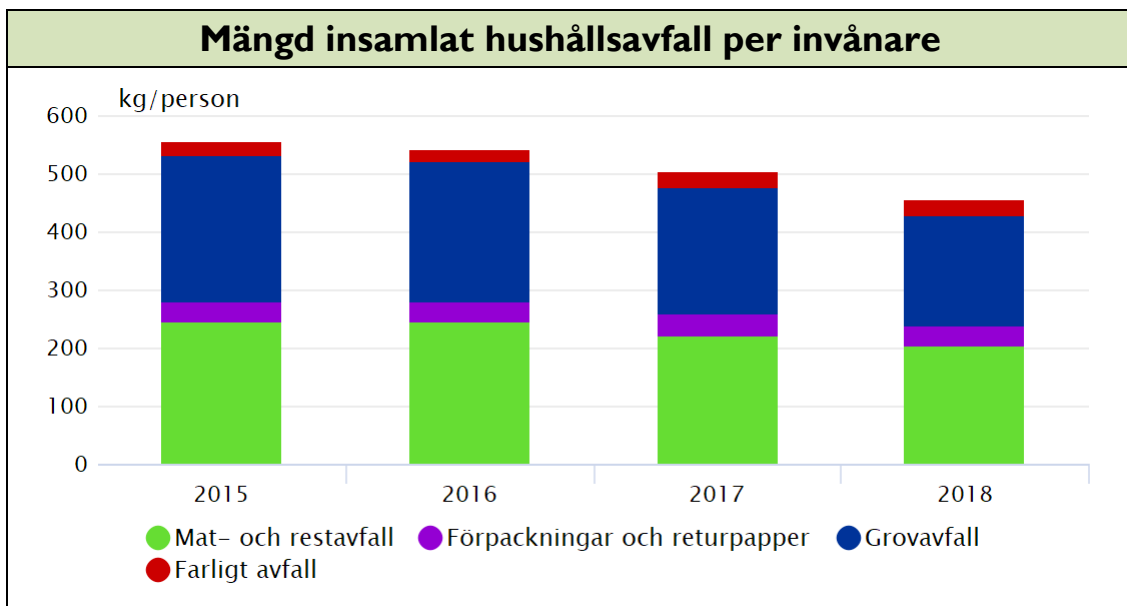

God bebyggd miljö

Relaterade globala mål

12. Hållbar konsumtion och produktion

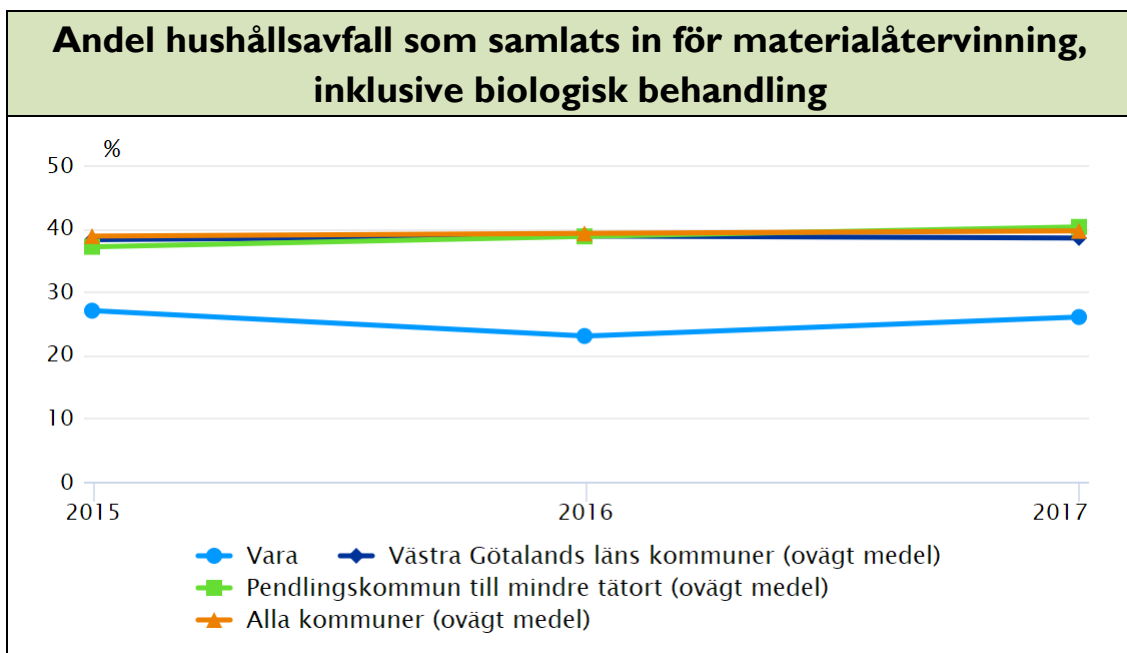

Senaste mätvärde: 455 kg/person. Datakälla: Avfall Sverige via Kolada

I hushållsavfall ingår mat- och restavfall, grovavfall inklusive trädgårdsavfall, farligt avfall samt jämförligt avfall från bland annat affärer, kontor, industrier och restauranger.

Nyckeltalet inkluderar även den del av hushållsavfallet som omfattas av producentansvar (förpackningar, tidningar, elavfall, batterier etc.), även om det inte faller under kommunalt renhållningsansvar. Invånarantalet har justerats med hänsyn till fritidshus, gästnätter och in-/utpendling.

Sedan 2015 har mängden avfall i Vara minskat med 100 kg per person och ligger nu på 455 kg. Minskningen har skett inom grovavfall samt mat- och restavfall. Medel bland alla kommuner i Sverige är 499 kg/person.

Senaste mätvärde: 26 %. Datakälla: Avfall Sverige via Kolada

Endast 26 procent av hushållsavfallet samlas in för återvinning, vilket är betydligt lägre jämfört med medel för alla kommuner i riket, länet och kommungruppen. Kommunen saknar matavfallsinsamling vilket är en del av förklaringen.

Data omfattar även den så kallade *rejekten*, det vill säga den mängd som samlats in för materialåtervinning men som ej kunnat materialåtervinnas.

Uppgifter för 2018 saknas för kommunen.

Nationellt mål

Insatser ska vidtas så att senast år 2020 sorteras minst 50 procent av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger ut och behandlas biologiskt så att växtnäring tas tillvara, och minst 40 procent av matavfallet behandlas så att även energi tas tillvara. ([Etappmål, Avfall](#))

Skadliga ämnen

Regeringens mål är att 30 procent av jordbruksmarken ska odlas ekologiskt år 2030. I Vara ligger den andelen på drygt sju procent. Andelen inköpta ekologiska livsmedel i kommunens verksamhet har ökat de senaste åren och är nu 23 procent.

Ett sätt att följa förekomsten av miljögifter i samhället, såsom tungmetaller, är att mäta halterna i reningsverkens avloppsslam. I Varas tre reningsverk ligger halterna av bly, kadmium och kvicksilver långt under de gränsvärden som finns.

Relaterade nationella mål

Giftfri miljö

Ett rikt odlingslandskap

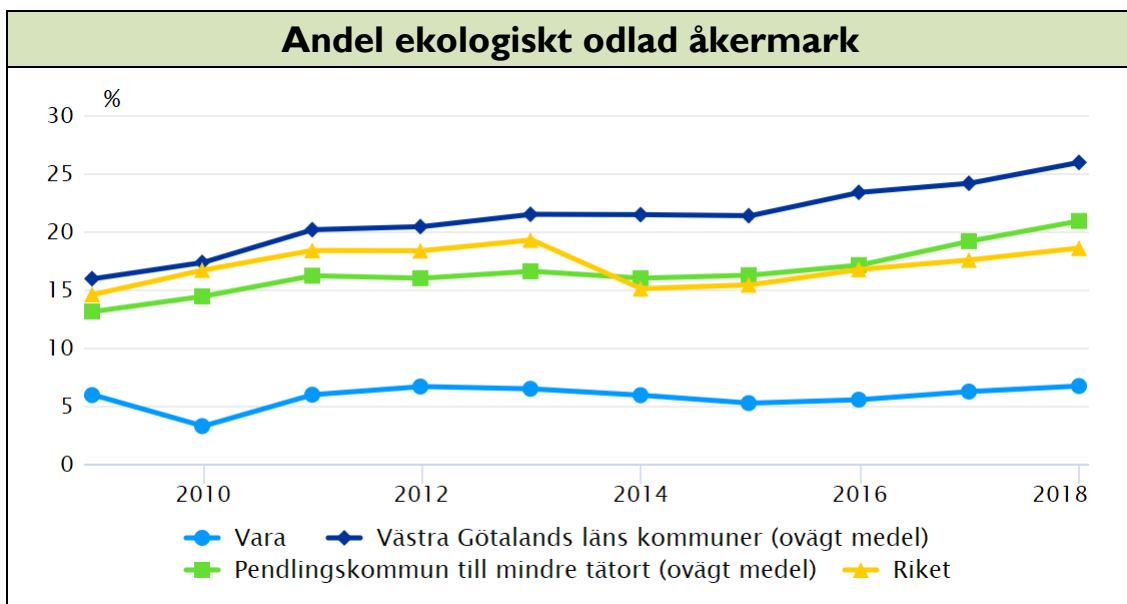
Relaterade globala mål

3. God hälsa och
välbefinnande

12. Hållbar konsumtion och
produktion

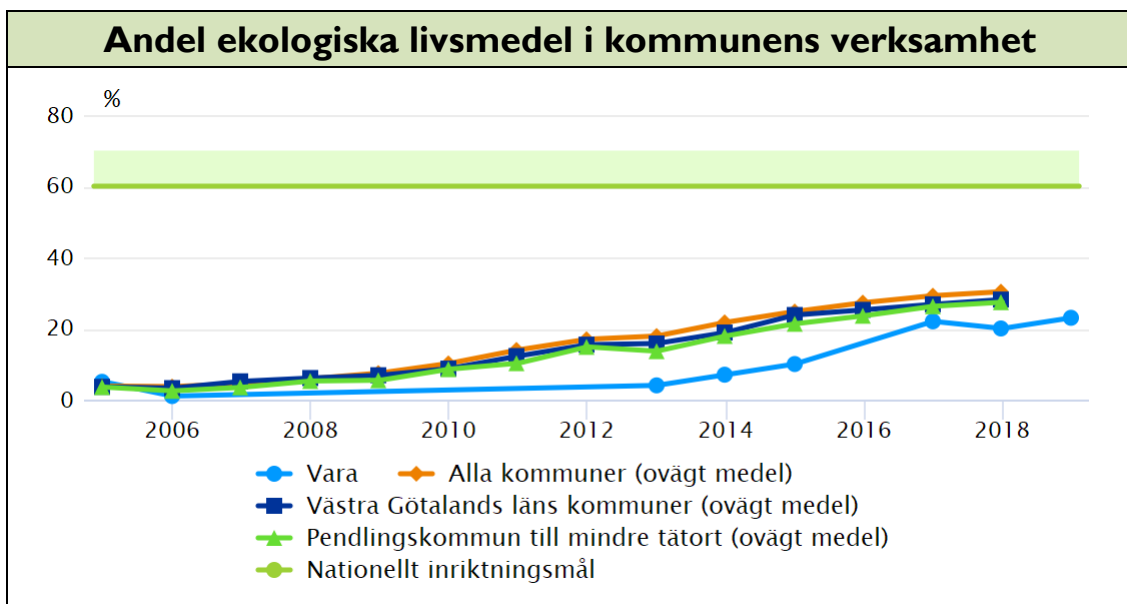
Senaste mätvärde: 6,7 %. Datakälla: Jordbruksverket via Kolada

Nyckeltalet visar andel åkermark som brukas med ekologiska produktionsmetoder enligt EG-förordning 834/2007. Både omställd åkermark samt åkermark under omställning ingår.

Knappt sju procent av kommunens åkermark odlas ekologiskt, vilket är betydligt lägre än riket, länet och kommungruppen. Regeringens mål är att 30 procent av jordbruksmarken ska odlas ekologiskt år 2030. Dock omfattar målet även betesmark vilket inte ingår i detta nyckeltal. Räknar man in betesmark för Vara ligger andelen på drygt sju procent istället.

Nationellt mål

Regeringens mål är att 30 procent av den svenska jordbruksmarken ska utgöras av certifierad ekologisk jordbruksmark år 2030. ([Inriktningsmål](#), [Livsmedelsstrategi för Sverige](#))

Senaste mätvärde: 23 %. Datakälla: Ekomatcentrum via Kolada samt Vara kommun

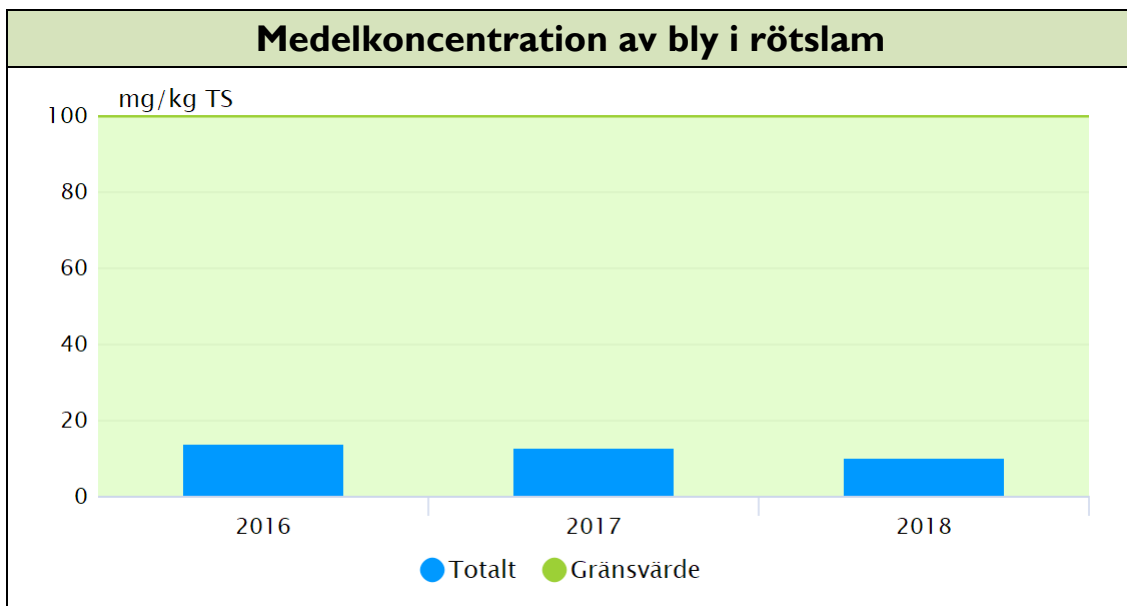
Med ekologiska livsmedel avses någon av märkningarna KRAV, Demeter, EU-ekologiskt och MSC.

Andelen ekologiska livsmedel i kommunen har ökat betydligt sedan 2005 och ökade kraftigt mellan åren 2015–2017. År 2019 var andelen ekologiska livsmedel 23 procent. Andelen ligger dock under medel för alla kommuner i riket, länet och kommungruppen.

Av de nio livsmedelsupphandlingar som genomfördes 2018 använde kommunen Upphandlingsmyndighetens hållbarhetskriterier på sju av dem. På dem övriga två upphandlingarna fanns miljökrav med som generella kriteriebeskrivningar såsom att det ska vara GMO-fritt och innehålla certifierad palmolja.

Nationellt mål

Regeringens inriktningsmål är att 60 procent av den offentliga livsmedelskonsumtionen ska utgöras av certifierade ekologiska produkter år 2030. ([Inriktningsmål, Livsmedelsstrategi för Sverige](#))

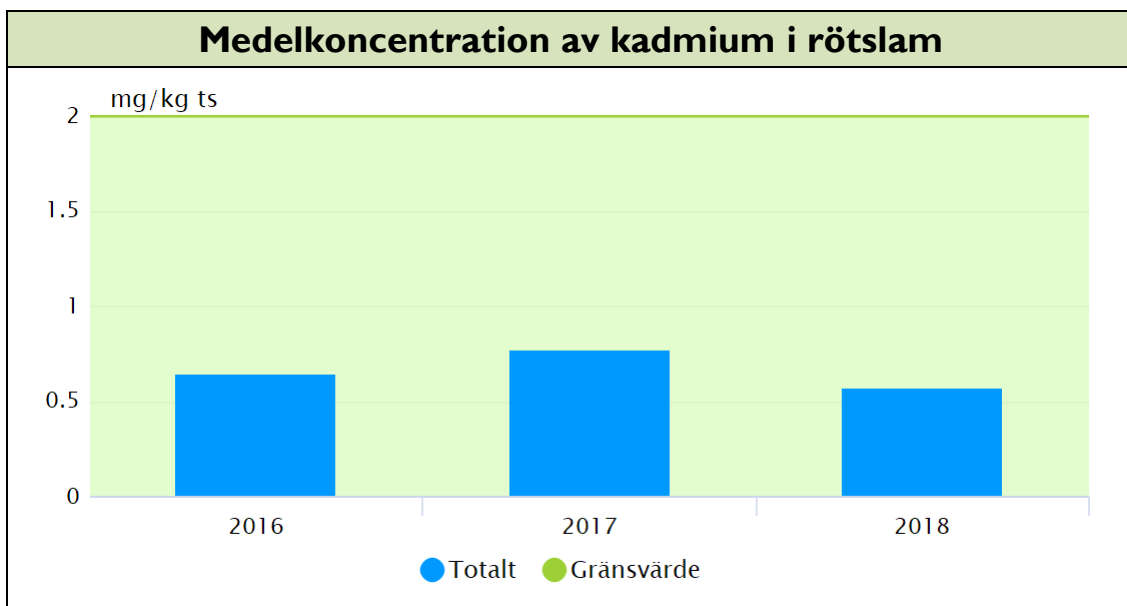

Senaste mätvärde: 10 mg/kg TS. Datakälla: Miljörapporter

Nyckeltalet visar medelkoncentration av bly i avloppsslammet från kommunens tre reningsverk. Halten är viktad utifrån reningsverkens storlek (anslutna personenheter).

Blyhalten ligger långt under gränsvärdet och har minskat de två senaste åren.

Bly och dess föreningar är mycket giftiga. Efter förbudet mot bly i bensin och reglering av bly i bromsbelägg har spridningen av bly minskat kraftigt. Bly kan finnas upplagrat i sediment i spillvattentunnlar.

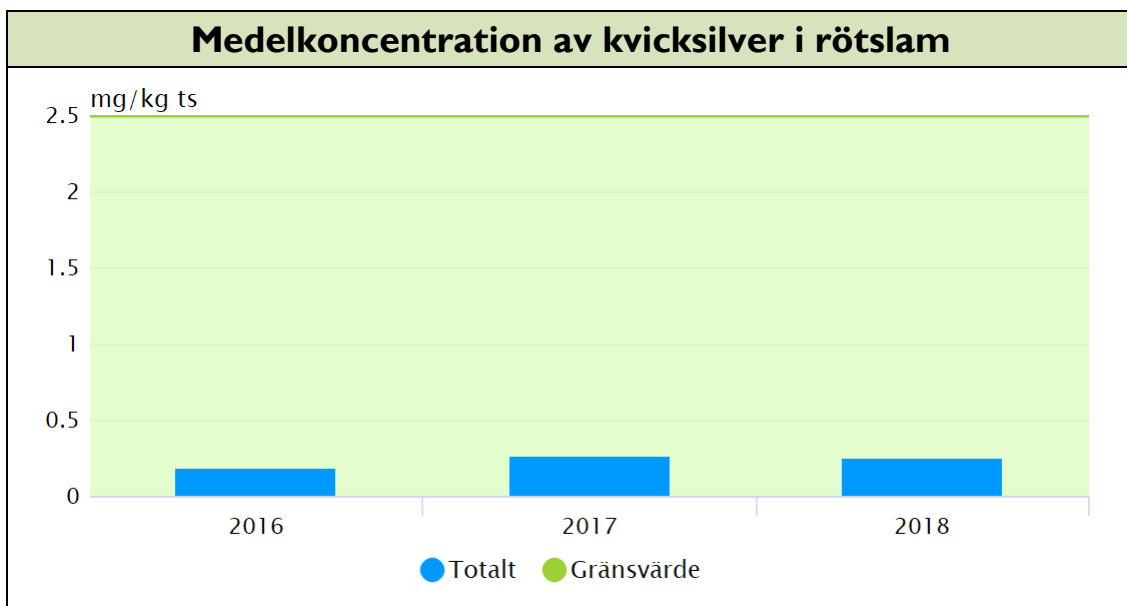

Senaste mätvärde: 0,57 mg/kg TS. Datakälla: Miljörapporter

Nyckeltalet visar medelkoncentration av kadmium i avloppsslammet från kommunens tre reningsverk. Halten är viktad utifrån reningsverkens storlek (anslutna personenheter).

Medelkoncentrationen av kadmium i avloppsslammet från kommunens tre reningsverk ligger långt under gränsvärdet och låg 2018 på 0,57 mg/kg TS.

Metallen kadmium och dess föreningar är mycket giftiga. Den största delen av slammets kadmiuminnehåll bedöms komma med hushållens gråvatten. Biltvättar är en annan stor källa. Ytterligare källa är konstnärsfärger.

Senaste mätvärde: 0,25 mg/kg TS. Datakälla: Miljörapporter

Nyckeltalet visar medelkoncentration av kvicksilver i avloppsslammet från kommunens tre reningsverk. Halten är viktad utifrån reningsverkens storlek (anslutna personenheter).

Medelkoncentrationen av kvicksilver i avloppsslammet från kommunens tre reningsverket ligger långt under gränsvärdet och låg 2018 på 0,25 mg/kg TS.

Kvicksilver är en toxisk metall och är ett av de allvarligaste miljögifterna. Metallen anrikas i mark, vatten och levande organismer och utgör ett hot mot både miljön och människors hälsa. Slammets innehåll av kvicksilver har till cirka 90 procent sitt ursprung i användningen av amalgam. Det kan röra sig om amalgamfyllningar som nöts, utsläpp från tandläkare samt läckande rörsediment som beror på historiska utsläpp.

Företag och verksamheter

Företagens roll är viktig i den omställning som krävs för att nå ett mer hållbart samhälle, dels för att minska sin egen miljöpåverkan och dels genom att skapa lösningar och innovationer för att minimera andras miljöpåverkan. Ett sätt att jobba med miljöfrågor för ett företag är att miljöcertifiera sig. I Vara finns 20 företag som är miljöcertifierade.

Det är även viktigt att barn i skolor och förskolor får lära sig om miljö och hållbarhetsfrågor eftersom det är deras framtid det handlar om. Ett sätt är att jobba med miljödiplomering enligt Grön Flagg eller Skola för hållbar utveckling. I Vara är drygt en fjärdedel av alla förskolor och skolor diplomerade enligt Grön Flagg.

Relaterade nationella mål

Generationsmålet

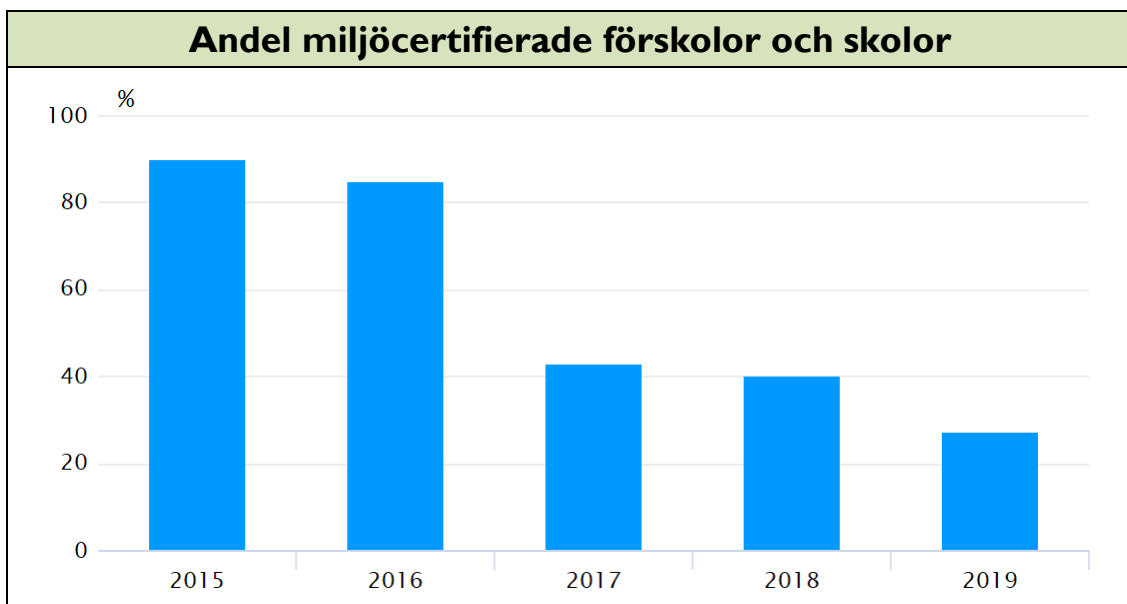
Relaterade globala mål

4. God utbildning för alla

9. Hållbar industri,
innovationer och
infrastruktur

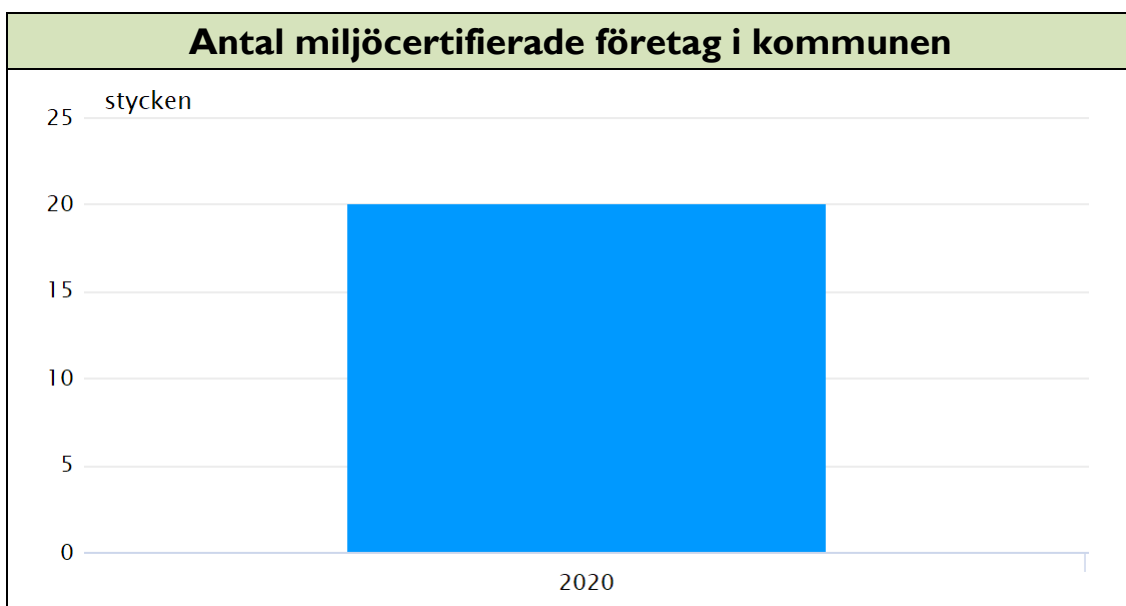

Senaste mätvärde: 27 %. Datakälla: Håll Sverige Rent och Skolverket

Nyckeltalet visar de skolor och förskolor som arbetar systematiskt med miljöfrågor enligt Grön Flagga eller Skola för hållbar utveckling.

Andelen miljöcertifierade skolor och förskolor är 27 procent i Vara. Andelen har haft en negativ trend sedan 2015. Åren 2017 och 2019 har Håll Sverige Rent tagit bort inaktiva verksamheter från statistiken vilket förklarar de stora minskningarna just dessa år. Ett flertal skolor i kommunen arbetar dock enligt Grön Flagga men valt att inte certifiera sig för att minska tiden för administration. Vara är dock bättre än riket där andelen miljöcertifierade skolor och förskolor ligger på 12 procent.

I kommunen är det nu fyra förskolor och två grundskolor som är diplomerade enligt Grön Flagga. Ingen verksamhet är diplomerad enligt Skola för hållbar utveckling.

Senaste mätvärde: 20 stycken. Datakälla: certifiering.nu samt ISO registret

Nyckeltalet visar antal företag med certifierat miljöledningssystem enligt ISO 14 001, Emas eller Svensk Miljöbas.

Det finns 20 företag i Vara som är miljöcertifierade enligt ISO 14 001. Ingen verksamhet är certifierade enligt Emas eller Svensk Miljöbas. Totala antalet aktiebolag i kommunen är 824 stycken, vilket innebär att omkring två procent är miljöcertifierade.